

og økosystemer i de store, sydamerikanske flodbassiner.

Ruth Helkiær Jensen

V.C. Bushnell & R.H. Ragle (eds.): Icefield Ranges Research Projects. Scientific Results. Vol. 3 & 4. American Geographical Society, New York and Arctic Institute of North America, Montreal 1972-73.

Bd. 3 falder i tre dele: en række afhandlinger om gletscher surges, nogle geologiske og geofysiske afhandlinger og en række biologiske undersøgelser. Ligesom de forrige bind rummer heftet dels genoptryk af tidligere publikationer dels nye forskningsresultater, ofte i form af udvidede studenterundersøgelser. Der er i serien efterhånden samlet et meget stort materiale til belysning af en vanskelig tilgængelig region, som netop gennem en langvarig rutineundersøgelse som led i uddannelsen af »Arktikere« nu begynder at give store resultater. Mange af dem giver også overraskende resultater, som når L.W. Price gennem et studie af »Arctic Ground Squirrel in an Arctic Alpine Environment« når frem til at disse dyr flytter en jordmængde på 8 tons pr acre pr år. Hvor meget flyttes herhjemme af mosegræsene pr arealenhed?

Bd. 4, der er anmeldt i Geografisk Tidsskrift bd. 74, bringer en konstatering af, at man næppe fremover kan skaffe penge til den slags multividenskabelige projekter. Det kan beklages, men er vel nok en realistisk erkendelse; Project Icefield Ranges kan ikke føres videre under de nuværende bevillingsforhold. Man kan opnå et større videnskabeligt resultat for de samme penge ved mere specialiserede undersøgelser. Bindets afhandlinger er en værdig afslutning på en epoke i forskningens historie.

Børge Fristrup

Chr.R. Goldman, J. McEvoy & P.J. Richerson (eds.): Environmental Quality and Water Development. W.H. Freeman and Co. Ltd. San Francisco 1973. 510 s., 18 × 26 cm, 51 fig., 30 tabeller. 8.40.

Ved en kongresbeslutning blev der i USA etableret en national Water Commission med det formål at undersøge en række aspekter ved udnyttelsen af vandressourcer. Bogen er et resultat af dette arbejde, idet den indeholder en række artikler skrevet af specialister inden for

forskellige felter. Den omhandler bl.a. de vanskelige problemer, der opstår, når æstetiske værdier skal vurderes kvantitativt. På grund af sin opbygning virker den svær at få overblik over; men den kan uden tvivl tilføre planlæggere og folk, der beskæftiger sig med naturfredning, nyttige impulser.

B. Hasholt

William William-Olsson: Två Europa-kartor.

Generalstabens litografiske anstalt. Stockholm 1974. 20 s., 11 fig., 1 tabel. S.kr. 125.00.

Prof. W.-Olssons økonomiske kort over Europa udkom i 1954 og er kendt i vide kredse. Denne nye udgave er helt revideret og udsendes i et mere handy format, men med samme afbildningsmetode. Den valgte klassifikation medfører, at mange byer med betydelig industri afbildes som servicebyer, f.eks. er Ålborg service — Odense industriby. Desuden var det måske rimeligt at inddrage basic-non basic synspunktet ved klassifikation af industribyer. Men der er ingen tvivl om, at helhedsbilledet og de regionale variationer kommer korrekt frem. Planlægning og udførelse er forbilledlig med et velafbalanceret forhold mellem skala og indhold og et let overskueligt signatursystem.

Kort nr. 2 er et relativt reliefkort, der klassificerer landoverfladen efter amplitude, dvs. forskellen mellem højeste og laveste punkt. Det repræsenterer en nytænkning og stiller derfor ret store krav til læseren. Man skal vænne sig til at acceptere, at store dele af Den bayerske Højslette har samme signatur som Jylland. Farvevalget er vel foretaget ud fra kravet om tydelighed; men virker lidt barsk i de reliefstærke områder.

Ruth Helkiær Jensen

Atlas der Doanuländer 4

Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut. Red. Josef Breu. Verlag Franz Deuticke, Wien 1973.

1., 2. og 3. Liefæring er anmeldt i Geogr. Tidsskr. 73. 4. Liefæring er i tilsvarende udstyr og omfatter klima, naturlig vegetation og skoleforhold (udtrykt gennem kort over elevprocenter i de forskellige skoleformer).

Ruth Helkiær Jensen

E. Efrat: Outline Scheme of Israel Coastal Strips.

Ministry of the Interior Planning Department. Jerusalem 1974. 56 s. med kort og tekst. 30 × 50 cm.

På 24 kortudsnit i stort format i dette tematiske atlas vises arealanvendelsen i ca. 2 km's bredde langs hele Middelhavskysten og dele af Dødehavskysten. Herved fås en karakteristik af de naturgivne forskelle og forskelle i udnyttelse, som basis for en overordnet planlægning. Det er tydeligt, at den nuværende brug af områderne afspejler befolkningens fordelingsmønster med intensiv udnyttelse mellem Natanya og Ashdod, mens kysten i N og S såvel som langs Dødehavet udnyttes relativt lidt. Et af den fysiske planlægnings mål er at skabe en bedre balance mellem disse områder.

Ruth Helkiær Jensen

The Atlas of Africa

Direction: Regine van Chi-Bonnardel. Editions Jeune Afrique. Paris 1973. 335 s.

Den geografiske litteratur om Afrika er meget omfattende, men den er ujævn, og noget lignende gælder kortlægningen. De store geografiske håndbøger og de politiske hovedværker giver et stort indhold af kundskab, men man har savnet en regional, moderne behandling i tekst og kort. Det her foreliggende værk indeholder en tekst på ca. en tredjedel af sidetallet, medens den øvrige del er anvendt til kort, diagrammer og registre. Værket er udkommet i en fransk og engelsk udgave. Det er inddelt i to hovedafsnit, en almen oversigt over Afrika som verdensdel og en gennemgang af hovedregioner og »stater«. Dertil føjes nogle statistiske diagrammer og et kortfattet index.

Første afdeling indeholder 24 kort, deraf 4 verdenskort og 20 kort over Afrika som helhed. Man angiver, at Afrika er den svagest befolkede verdensdel med 11-12 mennesker pr. km², men Australien har vel kun ca. 2, og Sovjetunionen har en tæthed på ca. 11. De 20 Afrika-kort giver i visse henseender et godt indtryk af verdensdelens regioner. Den klimatiske inddeling er noget splittet, men der er lagt megen omhu i det historiske problem og i fremstillingen af den ældre udvikling af befolkningsgrupper og af kulturperioder. Den koloniale udvikling er velbehandlet, og det samme gælder den helt moderne politiske omvæltning og spillet om det

politiske herredømme.

Anden afdeling giver en interessant oversigt over de afrikanske lande eller »stater«, som er inddelt i syv hoveddele, Nord-Afrika, Vest-Afrika, Central-Afrika, Nordlige-Østafrika, Centrale-Østafrika, Syd-Afrika og Afrika i det Indiske Ocean. Kortene over disse områder er i målestok mellem 1 : 20 mill. og 1 : 7,5 mill. og hovedindholdet er angivelsen af erhvervsområder, trafiklinier, malmfelter samt en skitse-mæssig fremstilling af de naturgeografiske hovedtræk. Men dernæst følger en bearbejdelse af hvert enkelt land eller »stat«, som afbildes i to kort, et højdekort med provinser, byer, trafikveje, søer, sumpe og floder, samt et andet kort med angivelse af byernes erhvervs-mæssige karakter, kunstvandede områder, malm- og olieforekomster, raffinaderier, skovarealer, udbredelser af vigtige kulturplanter, industriområder, fiskeri, trafiklinier og havne med angivelse af særlig vigtige varetransporter.

Tekstafsnittene er i begge afdelinger meget koncentreret og rummer en del oplysninger både om den ældre udvikling og om den nuværende situation. I anden afdeling gives desuden en redegørelse for den moderne udvikling af den politiske og erhvervs-mæssige stilling, men det må bemærkes, at de allersidste led i dette system undertiden ikke er kommet med. Dette gælder i nogle tilfælde også de sidste års omlægninger af politisk og erhvervs-mæssig art.

I tiden omkring afslutningen af anden verdenskrig var der ca. 5 relativt frie lande, men nu er der kun nogle få kolonier tilbage, navnlig resterne af tidligere spanske og portugisiske områder. Denne ændring har imidlertid ikke standset den fremmede indflydelse, men dens karakter er blevet anderledes. Det drejer sig om handel med råstoffer, den foreløbige behandling af disse, visse varer af høj værdi, trafik anlæg og militær udrustning. I denne udvikling deltager de europæiske lande og U.S.A., men tillige Sovjetunionen, Østasien og Sydamerika — samt den arabiske verden.

Modsætningen mellem de enkelte afrikanske stater og de ude fra kommende impulser kan medføre en uro både i politisk henseende og i den lokale, folkelige udvikling. Også de indre, lokale stridigheder mellem de meget forskellige folkegrupper kan blive farlige. En del af de synspunkter, som forelægges i dette

»Atlas of Africa«, er allerede nu lidt forældede. Men sådan måtte det gå.

Man kan kun håbe, at det ikke er første akt af det »Store Afrikanske Drama«.

Niels Nielsen

D. Fliedner: Der Aufbau der vorspanischen Siedlungs- und Wirtschaftslandschaft im Kulturraum der Pueblo-Indianer.

Arbeiten aus dem Geographischen Institut der Universität des Saarlandes. Bd. 19 Saarbrücken 1974. 63 s., 25 fotos, 4 kort, 2 plancher.

Denne afhandling, der ligger i det interessante overgangsområde mellem geografi, etnografi og arkæologi, følger sig smukt i rækken af arbejder over de indianske højkulturer i deres oprindelige udformning. Det yderst grundige arbejde beskæftiger sig med denne agerbrugskulturs nordligste region, hvor den har eksisteret på irrigerede områder i en busk-steppe-region, hvor der imellem puebloerne trivedes en lavstående samlerkultur.

Fra historiske kilder og arkiver samt fra egne udgravninger er hentet og bearbejdet et rigt materiale til belysning af pueblo-indianernes erhvervsliv og samfundsforhold. I afhandlingens kapitler belyses først forholdene i nutiden ved Pueblo Jemez, dernæst det af Jemez-induanerne tidligere udnyttede område, deres huse, dyrkede land, vejnet m.v., og endelig de slutninger, man kan drage af materialet angående deres produktionsforhold, befolkningstæthed (her anslået til 75-100 indbyggere pr. km² på udnyttet land), socialstruktur, forsvarsorganisation m.v. Afhandlingen ledsages af en meget omfattende litteraturfortegnelse.

Aage Aagesen

J.G. Lockwood: World Climatology. An environmental approach. Edward Arnold Ltd. London 1974. 330 s., talr. fig. og fotos. 19,5 × 25 cm. Pund 8,50.

Opbygningsmæssigt adskiller Lockwood: Climatology sig ikke væsentligt fra en række andre klimatologiske grundbøger der er udkommet indenfor de senere år. Bogens 2 første kapitler omhandler således processer og cirkulation i atmosfæren, medens der i de resterende 9 kapitler foretages en gennemgang af klimaet indenfor de enkelte klimatiske regioner. I modsætning hertil er fremstillingsformen behageligt original, hoved-

vægten er lagt på betragtning af de klimatiske elementer ud fra balancesammenhæng, især i form af energi- og vand-balanceligninger. Der opnås herved en rationel sammenkobling af de enkelte elementer og samtidig bidrages til forståelse af de indbyrdes størrelsesforhold. Ved energibetragtningerne, inspireret af den russiske klimatolog Budyko, er også strålingsbalancen udførligt behandlet. Da bogen ikke er baseret på videregående matematik, optræder der en del ikke-udledte formler, specielt i forbindelse med den atmosfæriske cirkulation. Udledningerne savnes dog sjældent, idet det gennemgående er lykkedes forfatteren at skitsere den nødvendige baggrund, oftest støttet af nogle af de mange udmærkede illustrationer.

Et af de få steder, hvor bogen kan ønskes forbedret med tanke på fremtidige udgaver, er i retning af en konsekvent anvendelse af SI-enheder; ellers kan det sammenfattende anføres at World Climatology er en inspirerende lærebog i klimatologi velegnet til videregående undervisning, og at den som sådan i dag anvendes ved Københavns Universitet, Geografisk Institut.

Henrik Søgaard

I.D. Ives & R.G. Barry (eds.): Arctic and Alpine Environment.

Methuen & Co. London 1974. 999 s., 47 pl. talr. fig. og kortskitser. 19 × 25 cm. Pund 35,00.

Bogen er et mammutværk, med talrige diagrammer og vel illustreret. Den er dediceret professor Carl Troll, geograf og botaniker, den nu afdøde tidligere præsident for IGU som »the old man of high mountains«. Det må formodes, at den initiativrige leder af »Institute of Arctic and Alpine Research« Jack Ives har været en drivende kraft i dette værk, og et lykkeligt samarbejde med Roger Barry har resulteret i en værdifuld håndbog bygget op over 35 artikler og med meget fyldige litteraturhenvisninger. Aspekterne er meget vidtspændende fra glaciologi og geofysik over biologi, jordbund og økologi til den indfødte befolknings udnyttelse af disse områder.

Pladsen tillader ikke en detaljeret gennemgang af de enkelte artikler, og det kan også efter anmelderens opfattelse diskuteres, om der er så nær sammenhæng mellem arktisk forskning og højbjergsforskning, at man sammenfatter dem i én